

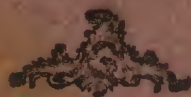
המאסף

לשנת

ה'תק"ן

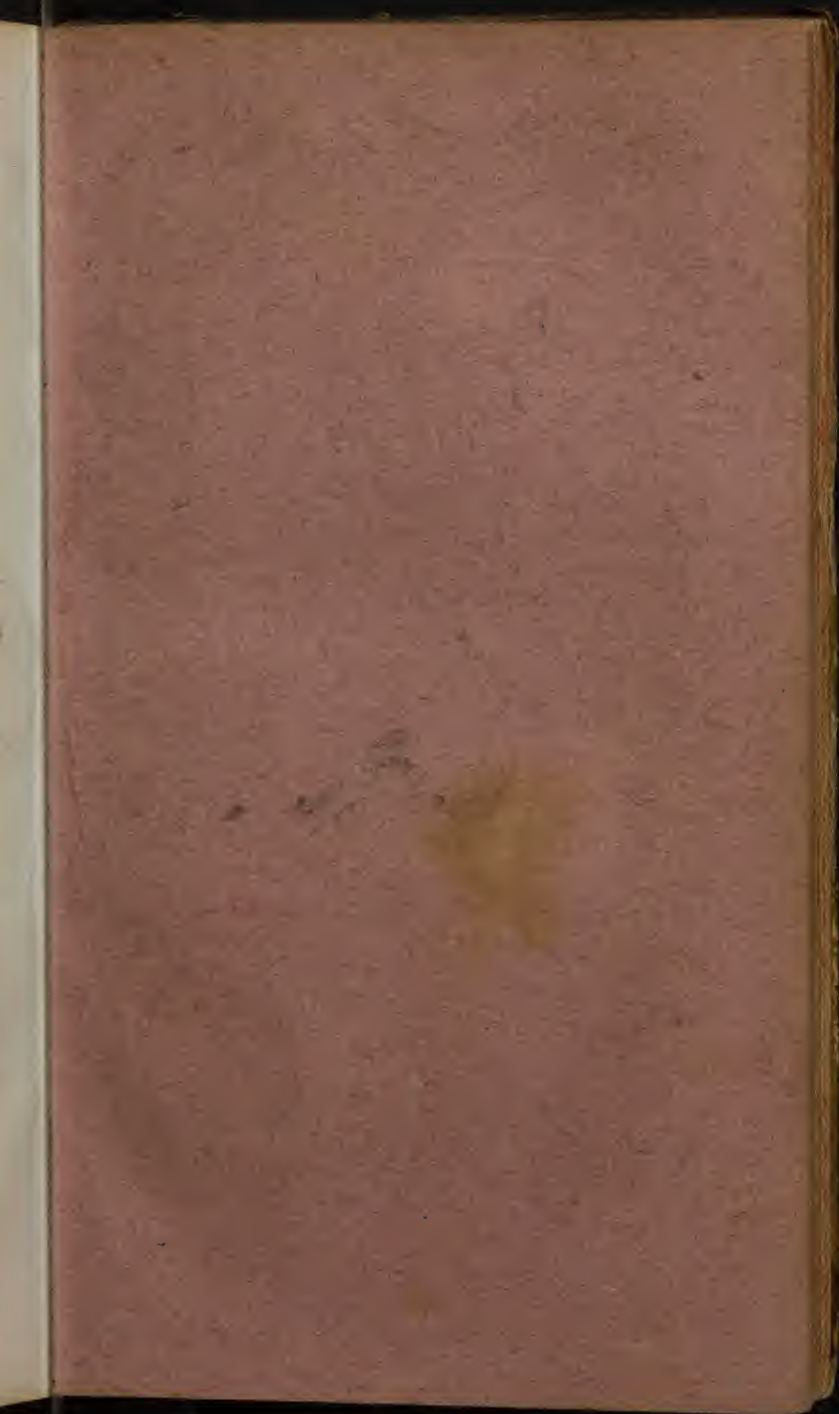
תקופה שלישית

זמן אייר סיון

Königsberg und Berlin, 1790.
In der orientalischen Buchdruckerey.

המאסף

ה' תק"ן

תקופה שלושית

כַּטֵּל בְּקֶרֶךְ אֲשֶׁר יוֹלַעַלִי עוֹשֶׁנָּה
יִפְתָּח חִיקָה יִפְתָּח רִיחָה יִמְלֵא מִישׁוֹר :
וְאִמְרוּת בֵּין בְּחִיק עֲלֵם כְּמוֹ תִפְעֵלָנָה
הַקִּיץ לִבּוֹ הַבֵּין רוּחוֹ אֲהוּב הַמִּישׁוֹר +
- 5 -

המאסף

חדש ניסן תקן

קורות העתים

דברי הימים לארצות יון .

אמר הכותב דברי הימים האלה / לא נעלם ממני מק ערכי
וקולר ידי / ולא איש אנכי כאחד הגדולים אשר למדו
לשונם לדבר לחות / גם מעשי ועסקי רבים מלעבוד על הדברים
אשר כתבתי בעיון היטיב ולהגילם משיאות / ובכרע
בענין הזה אשר עתה אני עוסק בו לריך הסמדה והסקפה וחר /
כי דברי קורות היונים ארוכים ורחבים המה מאוד / ולא נמצא
עד הנה כותב אחד אשר כתב כל קורות ומולדותם יחד בסדר
נאה וראוי / כי אם דבריהם מפורדים הנה והנה . בכל זאת
לא מנעתי את עצמי מלגשת אל המלאכה הזאת / למען
התועלת הגדולה אשר תגיע לנערי בני ישראל מעונה / אם
ישנו היטיב בלבם את כל הקורות והמאורעות אשר קרו לגוי
ארץ ולדורות הראשונים ויפקחו עיניהם על כל אשר עשו תחת
השמש / ובשכלם יבררו וילבנו את כל הדעות והמחשבות
השונות אשר נולדו בקרב לבם מיום הבראש ועד עתה / ויבחרו
להם את הטוב / ואת הרע ישליכו מנגד . ולאיש יהודי עוד
תועלת גדולה / כי בקראו ספורים כאלה / יכול להבין לפעמים
טעמי המלות והמשפטים אשר נתן לנו משה עבד ה' / ומה רב
התועלת הזאת / וכבר העיר על טעמי המלות הרב רמב"ם
ז"ל בספרו מורה הנבוכים וגם אנשים אחרים אשר קמו אחריו
היעיבו מאוד לדבר בענין הזה / וחוב על כל איש ישראלי לקראם /
ואת

(קצו)

ואת אשר לא ימצא כתוב בספריהם יעמול למצוא ע"י שכלו /
 וידעת קורות וספורי עתים תהיה לו למורה דרך הדק •
 ועתה קורא אהוב! הסבת ושמע לדברי קורות אלה אשר אגיד
 לך מעט גדול אשר היה לפני • עם חכם ונבון אשר כמוהו
 לא היה בין גויי הארץ / כאשר יעידו על זאת ספרי חכמים
 ומסוריהם אשר נשארו לנו מהם עד היום הנה לשם ולתהלה
 עד מאוד • (ואף כי ידיעתנו באיזה חכמות כמו חכמת המדידה
 והענע, וידיעתם לפנים דהם, רחוקים במאוד, ויתר שאת לנו
 ביתרון האור מן החושך, מכל מקום לא נוכל להכחיש כי החכמות
 האלה מהם יצאו, בארץ יון נשתלה החכמה ועשתה פרי /
 והיה פריה למאכל לרומים, כי הרומים קבלו מהיוונים, ואנחנו
 קבלנו מרומים / ואף אנחנו הוספנו עליהם חן ואת כי אם
 כאשר יאמר מל הקדמוני בננו ע"ג ענק •) עם עו וגבור,
 ובלתי יאמרו כאנשי פרס נור וקארטהאגא / כי אם נדיקים
 ועונים • מעט גדול כזה חספר לך קורא אהוב! את קורותם
 ותולדותם כפי אשר לקעתי ואספתי מספרים שונים •

גבול ארץ יון (גריכלאגר) * למורה / הים העגעיאי
 הנקרא היום ארכיפלגאגוס, לדרום ים קרעטי או
 קאנדי, למערב הים היוני (ראש יאניני אטינר) ולסמוך
 מדינת איליריען וטהראציען, אשר נכללים עתה בשם
 אלבאציען • ומן ממלאת היונים דהיינו מיום הוסד ארץ יון
 עד אשר נברו הרומים וימליכו עליהם, יגיע לשני אלפים
 מאה וחמשים וארבע שנים • והשנים האלה יחלקו לארבע
 עתות • העת הראשונה: מיום הוסד מלכות ויסיאן עד אשר
 נברו היונים על טראיא העיר הגדולה, ושנותה כאף שנים •
 הב': מיום הלכד^ט טראיא עד מלוך דריוש (דאריוס) בן
 היסטאספוס בפרס, ושנותיה שש מאות ששים ושלוש שנים •
 הג': מיום מלוך דריוש הנזכר עד מות אלכסנדר מלך מוקדון,
 ושנותיה מאה ותשעים ושמונה שנים • הד': ממות אלכסנדר
 עד בוא הארץ תחת ממלאת הרומים ושנותיה שני מאות תשעים
 ושלוש

* ארץ יון האת היא עתה חלק הדלומי ממלכות ישמעאל (טורקיה) באירופה •

ושלש שנים • הממלכות היו בארץ יון ויסיאן / ארגאם בויסענע
 אשר נקרא עתה בשם מארעא • והמסונחיס בשם היו / אטהעו /
 שפארטא / שהעבעו • מאצערדאניעו • ויסיאן המלכות
 הראשונה אשר נוסדה בארץ החמיל לדעת קצת כימני
 ורשומי עמים בשנת אלף חשע מאות וחמש עשרה לזייר •
 ולפי זה יהיה אלף שלש מאות ושלש עשרה שנים לפני אלימפיארע
 הראשונה * • המלכות ארגאם בפעלאפאנעם נוסדה
 בשנת אלף ושמונים לפני אלימפיארע / הראשונה / והוא
 לפי ערך בימי חברהם אבינו ע"ה • והמלך הראשון אינאכוס /
 אחריו מלך בנו פאראנעאוס ואחריו אפוס / ואחר מלטי-רבים
 אשר מלכו אחריו / ואשר נכר נכסחו שמות ע"י אורך הזמן /
 מלך יעלאנאר / ויקם עליו דאנאאוס ויגרש אותו וימלוך
 סהרו • אחריו מלך לינסעאוס / ואחריו מלכו אבאס /
 פרעסוס / ואקריזוס • דאנאע בת אקריזוס ילדה את
 פערעאוס • ויהי כאשר גדל ויהרוג בשנה את זקינו אקריזוס /
 ויתאבל עליו מאוד / וינס נמרת נפשו לביסענע / וימלוך
 שמה / וילד פערעאוס בנים וננות / וזאבוללס בשם היו
 אלסעאוס / שטענעלום ועלסקטריאן • — אלסעאוס הוליד
 את אמפיטריאן / שטענעלום הוליד את אייריסטעאוס /
 ועלעקטריאן הוליד את הכה המפורסה אלקמענע • ויקח
 אמפיטריאן את אלקמענע לו לאשה / אך אחרי כן חשקה גם
 בשם יופיטער בה ויבוא אליה ותהר לו ותלד את הערקילעס * •
 המלכים

* עיר הימה נהעסאליען (חלק אחד מחלקי ארץ יון) ושמה אלימפיאס
 ובה נעשו מדי חמש בחמש שנים / מיני לחוק ושעטוני בני אדם כפי
 אשר המלא האים הערקולוס כאשר איבד עור מזהב לזלן • ובעבור החזק
 הזה קראו היונים חזק הזמן של חמש שנים בשם אלימפיאס • על שם העיר
 אשר נעשה בה / ויהיה לפי דרך משל ארבעה אלימפיאן / חזק זמן
 עשרים שנה • וכן נהגו למנות השנים / וכאשר היה המנהג לפנינו בחובינו
 למנות כפי השמטה או יוגל / כן נהגו במה למנות כפי אלימפיאן •
 * * הערקולעס הזה גם אביו יופיטער נעשו מהעמים ההם לאלילים / ובהם
 הערקולס

(קצח)

המלכים אשר מלכו אחר פערעאום היו על־עקטריאן / שטענעלום / אייריסטעאום / אטרעאום **) בן פעלאפס אחי אס אייריסטעאום / ככה ירשונני פעלאפס את המלוכה ויקראו את הארץ על שם אביהם פעלאפנעס^ט . אחר מות אטרעאום מלך בנו פליסטענעס / אחריו מלך אגאמעמנאן וימת וימלך ארעסטס בנו תחתיו . ארעסטס הזה / בעודנו רך בשנים הלך עם אביו אגאמעמנאן ללחום נגד עיר טראיא / ויהי בארץ ההיא איסושמו עגיסטוס / ויהבאת קליטעמענעסטרס אס ארעסטס / ויועץ עמה להרוג את אגאמעמנאן אישה בשונו מהכות את טראיא / ויעשו כן ויאמר בלבו להמית גם את ארעסטס / כי ירא ממנו / ויודע הדבר לארעסטעס ויעש בערמה וילבש בגדים אחרים ויתחפש ויבוא אל עגיסטוס ויאמר לו כי נשלוח נשלח לבשר לעגיסטוס הכסורה הטובה כי מת ארעסטס / כשמוע עגיסטוס הדבר הזה וישמח שמחה גדולה ויבוא אל קליטעמענעסטרס נעסטרס נעח כי אמר הלא מת האיש אשר אנכי יראתי מכיו / וארעסטס

הערקולס בודאי היה איש גבור חיל כאשר נראה מחלמותיו . אך העמים ההם והמוסלים משלים אשר קמו אחריהם בראו מלכם דברים רבים מהאיש הזה / אשר לא יאמנו גם בעיני נער היודע לבחור בטוב ולמאוס ברע / אך זה דרכם למו לבקר גדולות ונפלאות מאלהיהם / כי צימים ההם היפה עוד מכות הסבלות על פני הארץ ויחשבו בעור באשליה והמוסלים משלים עושים למען הראות עולם כח דמיונם / ואח יקר תפארת מלאכתם . וכן בדו מהערקולעס הזה : כאשר נולד / שלחה יונא אשת יופיער שני נחשים להמיתו / (כי חרה אפה בקנאתה את בעלה על אשר הזנה עם אלקמעני) אפס הילד הערקולס מיען הנחשים בערכו וימיתם בכת ידיו . ועוד דברים רבים כהנה כי אחרו כי האשה יונא העמיסה על הילד הזה שנים עשר עבודות למען המיתו ואולם הוא עמד כבולם ויבא נקי מהם . ואין כאן מקומו בזה .

(*) אטרעאום הזה היה איש כרא מאד ואכזרי / הוא המית במחבא כל בני טהיעסטעס אחיו / ואחרי כן קרא לטהיעסטס אחיו לעשות לו משפחה / ויערוך לפניו את גשר בניו ההרנים / וגם את ראשם לזה להניח על השולחן לפני אחיו טהיעסטעס / ואולם אחר ימים רבים ההם ארזו עניכטהום בן טהיעסטעס / אשר לבדו נשאר אביו טהיעסטס הנרדמים / וימיתו .

וארעטעס קס זלילה ויהרונ את בניסעוס עס אמו קלימעט,
 סנעטטרא על הנבלה אשר עשו שניהם • אחרי כן כשך חמתו
 נחם על אשר עשה שהרב את אמו ויתעלב מאוד ויהי נע ונד
 בארץ (המושלים אמרו כי רדפו אותה השדים והרוחות הנקראים
 אלס בשם פֶּדֶרִיעוֹן וימדרו את חייו מאוד) עד כי בא לארקאדיען
 וימת שמה ע"י נשיכת נחש • אחר מות ארעטעס מלכו שני
 בניו טיזאמענעס ופענטילעס, ותהי להם מלחמה עס
 הערקאלידען (יונאי חללי הערקולעס) • כל הימים אשר מלכו
 אנשי משפחת פעלאפס נעשה תועבות גדולות בארץ אשר לא
 בשמעו ולא נראו עוד כמוהם, והארץ הוטמאה בדם הנקי אשר
 שפכו • — סעקראפס איז מזרי יסד את אטענן בשנת שני
 אלפים ארבע מאות ארבעים ושמונה ליגירה, הוא חלק את
 הארץ לשנים עשר ככרים (קרייני) ויבן את צית המשפט הנקרא
 ארעאפאגוס • אחריו מלך קאדרוס ויחרימו אויביו את ארצו
 וישללוהו ויבזוהו ולא היטה לו עוד תקומה מפניהם וימת תחת
 ידם • אחרי מות קאדרוס נועלו יחד אנשי אטענן לבנותו נתן
 עוד מלך בארס, כי ראו כי סרו מלכיהם מדרך הטוב והישר,
 וחתה שיהי להם להבין כסא מלכותם באמת וצדק, גאלוהו
 במעשים אכזרים ונתועבות גדולות, וישחררו עלעמם בפרך,
 ולכן הסכימו לבנותי מלך עוד מלך עליהם, רק להיות ארס
 חפשי מעול מושל אכזרי, ויבחרו להם בעצור זאת שופטים
 מקרבם אשר על פיהם יהיה כל ריב ואשר יאלו ויבזאו לפניהם,
 ומה נקראים בשם אַרכאנטען, והארץ היתה חפשיה
 (רעפובליק) • ושם אַרכאנט הראשון בעדאן, בראשונה
 משלו השופטים האלה כל ימי חייהם, ואולם אחרי כן ירלו
 גם מפני השופטים האלה, והסכימו לבחור תמיד ארכאנטען
 חדשים מדי עשר בעשר שנים, וגם זאת לא היטה שיהי להם
 עד כי בחרו בכל שנה משנה שופטים חדשים • — קאדמוס
 איז צור כנש את אטענען אשר נקרא אחרי כן בעאטיען ויבן
 את העיר והיכל אשר קרא על שמו קאדמעא, בשנת שני
 אלפים חמש מאות ארבעים וחשע • — בשנת שני אלפים ארבע
 מאות שמונים ואחד ליגירה מלך לעלעקס המלך הראשון
 בלאנדעמאן, אחריו מלך מענעליוס, בימיו צרו היונים עס

העיר ערליא וישימוהו תל עולם , וזה היה דבר המלחמה : פארים
 בן פריאמוס מלך ערליא בול את העלענא אשת מענעלוים הנזכר
 נזנית אישה ויוליכה לעירו לערליא ויולד ממנה בנים וננות
 ויחר הדבר הזה מאוד להיונים ויעלו על העיר להלחם בה ויאורו
 עליה עשר שנים / עד כי החרימוה וישימוהו תל עולם . וזאת
 הייתה בימי השופטים / ולדעת קצת בימי יפתח הגלעדי .
 ואין פה מקומו להאריך ולספר מהמשלים הרבים אשר נמשלו
 מהמשלים על דבר המלחמה הזאת / ולהגיד את כל הנפלאות
 והאזקות אשר בדלו הכותבים מלבם , אך הרוצה לדעת אותם /
 יקרא ספר איליאדע , אשר כתב המליך הגדול אג המליונים
 האכערי , אשר חי קרוב לימים ההם ומגורו היה בארץ יון / כי
 בו כתב כל הקורות והמאורעות על דרך שירי / והוא ספר
 יקר ערך מאוד ולרוב יפיו ועובו נעחק בלשונות רבות . —
 זיויפוס בן עאלום לכד את קארינט אשר הייתה לפניו תחת
 ממשלת אנשי ארגיער ומיסענער וימלוך עליה . והיא לקח
 מאה ועשר שנים אחר כבישת עיר גדולה ערליא / ותגבר יד
 דערקאלידען על משפחת זיויפוס ויגרשוהו^ט מן הארץ . אחרי
 כן מלכו יולאי חלזי באבבוס / בימיהם הסכימו העם לגרש
 שם המלוכה מן ארצם / בראותם כי תמיד הכביד המלך עול
 קשה על אווארס וירדה בהם בפרך . וינחרו להם הוקינים
 למושלים / דהיינו בכל שנה ושנה נחרו איש אחד להיות שופט
 עליהם ויקרא בשם פריטאנים . אחרי כן החזיק איש אחד
 סיפועלוס שמו וימליך בחזקה על הארץ / וימת וימלוך בנו
 פערלאנדר תחתיו — מן מלכות מאלעדאניען / לא נודע הרבה
 לפני מלך המלך היליפוס ובנו אלכסנדר^ט . ואולם מה שנדע
 ממנה / הוא שנתקדשה ארבע מאות ושבעים ואחד שנים לפני
 מות אלכסנדר מלך מוקדון (ואלעדאניען) ומזמן מזה עד מלך
 פערזעאוס אשר ינשבה מהרומים היה מאה וחמשים וחמש שנים /
 ולפי זה כל מספר השנים אשר מלכו מלכים במאלעדאניען /
 שש מאות ועשרים וששה שנים . כל אנשי יון האלה אף שהיו
 שונים בדתייהם וחוקיהם גם בלשונותם (כי היו ארבע מיני לשון
 בארץ יון) בכל זאת נבוא הנר לאור אותם / היו כולם כאיש
 אחד להלחם נגד האויב ואיש את רעהו החזיק ויעשו להם שם
 בגבורתם

(ר א)

בגבורתם • וכן הכו פעמים רבות חיל פרס וגורי העלום ורצ
מהם • המפוארים בכל גוי יון / אשר קמו להם שם גדלים
ובמעשיהם / היו אנשי אטעקן / ואנשי לאנדעממן הנקראים גם
כן שפארטאנער •

השאר בדפים הבאים •

מכתבים שונים

אמתי השומרוני

אל

עדת המאספים

זה • ארבע שנים אשר לא שמעתי את קולי מדבר עמכם /
ותמונת אחותי לא עלתה נגד פניכם • אף כי בכל
זאת לבני ברך אחכם כל הימים / על הטוב אשר הפלגתם בקרב
אחיכם בימים האלו / בהראות כי לא זזתם ממקום אשר
עמדתם שם בראשית אחכם / וכי יוסף ויוסף הרבייתם עשות טוב
ולדק עם אחיכם השואפים לרות זמאונם ממקורכם • ועוד
ידיכם נטויה לעמול בכל כחכם ללמד בני יהודה ספר ודעת /
בהעמקות ספרי נביאיו וויסודריו הקדושים / ובקנן אחת
אחת דברים מסוגלים להאיר חשכת העם אשר ימשך כעור
בזהרים מבלי מבין שמועה ומורה דעה • אשרי חלקיכם ! סנו
תודה וברכה להרב ר' הירץ וויזל על דבר מאמרו מגיד חדשות /
ומי יסן ימלאו דבריו להוילא ספרי הקודש היקרים אשר נאצרו
בגלותנו / מידי אנשים בני בלי שם / אשר לא ידעו ולא יבינו
את ערך כלי החמדה אשר נידם / ולהציאם בידי אנשי מדע
אשר ידעו ערכם ויפלאו בישראל לעזוב להם • וזמרו בקהל
חילת

חללתי אחיכה בעלי מקרא אשר בכל עווס יעמולו להבין באור
 ספרי הקודש אשר באו במאסף • הללו בשערים את כבוד
 המשכילים בחכמת העצב / ומספרים רוממות אלהים אשר שם
 רמזי גדולתו וחכמתו בנראיו / המה הסופרים הנחמדים כותבי
 תולדות המינים העצמיים ; כמו לדקות אחיכם כותבי תולדות
 גדולי ישראל / אשר ירבינו עוד בלב כל קורא לעזוב דרך
 הוללות ולאחוז בדרך החכמה / הן המה דברי איש אחד
 מעדכם אשר ספר את מהלכו מנעוריו / ויורה בעוב טעם
 איך הנדיל ה' את חסדו עליו / להסיר את המסך אשר שם
 מולדתו וחנכו בניו ובין החכמה / ייחויקו היות לאיש • לא
 אכביר מלין על הדברים האלה / כי מי האיש אשר עינים לו
 ולא יראה את יושר לבס ואת מנחתם וחפץ ישעכם להנדיל
 האמת ולהנדיל בדלי העקר והכוב ממחשבות אנשי גילכם •
 אבל שאו נא את אומר לכם היום את אשר עש לבני עליכם /
 ואת אשר מוטל עליכם לעשות עוד את חפצתם להשיג את המנוקש
 הגדול והרם אשר עלתה בראשית מחשבותיכם / לעת כי שמתם
 את פעמיכם על רגלי מבשרי דרך בקהל • שמתם ראש אחת
 לבקורת ספרים חדשים / וזה הדרך הטוב והישר / למען תת
 מורך בלב החכמים בעיניהם ולא יתרחקו עוד לעלות על מרומי
 הסופרים בראותם כי יש שופטים בארץ אשר יכלכלו בפלם המשפט
 את דבריהם • וישר כחכם על דבר חיות בקורות אשר הולאתם
 לאור / השלבתם ארזה את המוכיח בלי דעת אשר קרא בחיל
 בהצלחתו עלות העור והפסח וכל משחת אשר בעדו על העתקת
 ספרי הקודש (אשר לא ידע ולא יבין שמץ מניו) אשר עמלתם
 להבינם לעמכם בדברכם על אונס בלשון עמם / כפל ולא יוסיף
 קום האיש הזה / כי ירא מפניכם • שמתם מחסום לפי איש
 דובר אחת בעיניו / אשר אמר בלבו לי ההוד במליצים ולא
 התבארם במסוררים / ממני יראו כל יושבי תבל וכן יעשו •
 והראיתם לדעת כי אין מלה בלשונו / ומחשבות כסילים בקרב
 לבו / לא יוסיף שנית דבר אחת / עד כי ילמוד לתקן את
 אשר עוות • והיה אחרי זרפו את מלכתו / וייעב בעיניו / אז
 יא ברכתו אליכם / כי אתם הוריתם דרך ילך בו / ולא
 ימנעו אחריו • אמנם בכל זאת לא מלאתם עד הנה את מאווי
 המשכילים

האשכנזים / אשר בכל לבם יחפזון להסיר מספרי בני ישראל
 כל שרוע וכל קלוט / ולהביא את העם את הנערות וחוסר דעת
 האנושי השולט ברבים ממחברי ספרים / ולולי היה בספרים
 כאלו דבר כ"א חוסר החושלת לבד החרשתי / כי מה לו לבעל
 הגן לסקל את בנו מאנן קטן אשר לא יזיק בו רגל עובר / ולא
 יזיק לאדם • אין שכל לעמלו ואין נזק בהתשלותו • אבל לא
 כן הדבר / אעורר את רוח צינהבם על שני ספרים אשר באו
 לידי מחדש / האחד נדפס במקום מושבכם / ואלא כבר זה
 כשלוש שנים בין העם / ואמנם לא שמעם לב עלין ולא בקרעם
 אותן ואת דבריו • ואם האמרו : מה לנו ולצקורת ספרי
 הדקשות והחוכמות אשר כדאי הם לרוב ידנו צקרב הארץ ? מי
 זה יבצר חיילים להשקיט את ההמון המוביחים והדרשנים המגלים
 פנים בתורה שלא כהלכה ? הלא לריק נחשבה לבטל את הרע
 הזה אשר החזיקו הכרגל / ואין דבר עומד בכניו / ומוטב שיהיה
 בני עמינו סרים למשמעת אנשים אשר בכל חוסר ידיעתם
 יעירו את העם לתשובה תפלה ולדקה / וכוף סוף כרי הטוב
 והדק עולה בידיהם / מלהיות יושבי בטל ובזמקס בשחמ
 בעילה ומתחזרים אל הצרת העיילנים אשר יציאום לידי חטא ?
 הנה בלדק דברי פיכם / ונמקיס שאין צד החכם למהות /
 ידום המשכיל / אבל ראו נא את אשר אציב לפניכם מדברי
 הסבר אשר כוונתי אלין ומדעו את גודל התקלה אשר הוא מאת
 מחברים כאלה / חלול השם / תורה שלא כהלכה / שנאת חנם /
 ובזוי תלמידי חכמים האמתיים העובדים בתורה לשגה • ואם
 כנים תמלאו את דברי : הלא חובה עליכם להזהיר את אחיכם
 להשמר מקריאת ספרים כאלה / ולף אם יהיה כוונתם לעונה
 יאל שכם נהפסדם / ויהפך אליהם לרועץ • וז"ל המחבר
 ס' יהדות אהלים (נדפס בדפוס חנוך נערים בצרלן /
 ועל ראשן הכמות איזה רבנים / וזייני רבא דק"ק צרלן /
 בהקדמתו •

” ואחר ברכות הקורה שלפנינו באתי לגלול ריעות
 האהלים ולהראות את הטמון באש תורה
 שכתנתי בעניי לפענ"ד הוא קרוב לאמת / כדי להראות
 לבני

לנני עמי בני תורה כמותי ולמעט ממנו (ממני) נבחרת
 כשעוה תורה מואמרים תמוהים בדברי חו"ל מה שנעלם
 מעיניו לפי השקפה בראשונה בלי עיוני (עיון) ויגיעה
 רבה וכו' י י

הנה המחבר הוא התבאר בדרך ענותנותו לגלגל יריעות האלים
 המכסים את הדברים הנפונים ונסתרים במעטה / ובקש להראות
 את הטמון באש / ואין לך דבר המסובל להטמן באש כאבן הדולח
 וחולתו מהאבנים היקרים / וא"כ תחשוב אתה שיניג לעיניך
 אנני יקר ספיר ואחלמה / ואחרי גללו את יריעות אהליו /
 גלל את גללו / ויגל ערותו בהראותך את ילדיו עיונו ונעטי שכלו
 אשר כנס בשם תורה (אוי לאותה בוש!) שכתב בעניו / לפי עניות
 דעתו דייקא / ואמר עליה הוא קרוב (היא קרובה) לאמת / ולסבת
 הספר אמר / כדי להראות לבני עמי / ומפרש מה זה בני עמי /
 בני תורה כמותי / נבחרת כשעוה וכו' אשר לא ירד איש עד
 עומקם אם לא בעיון ויגיעה רבה / כאשר עשה הרב הזה /
 וא"כ ראוי למסביל לרוך כנבור עלי אורח אל פנים הספר /
 למען יראה חיש את זמאנו ולמלאות את נפשו השוקקה אל
 האמת / ועתה הקורא עשה נא גם אתה כאשר עשיתי אנני /
 פתח את הספר וקרא בכל מקום אשר יפתח לפניך / ותמצא
 אמתיות נבחרות אשר תהינה נועם לנפשך .

בדרושיו ולשנת הגדול (דף י"ח ע"א) אחר שרץ ושבר
 וערך כמה כתבי הקודש ומאמרים מדחו"ל בטוב
 טעמו ודעתו / בלה עכז מן דעתו השכלה הקטנה לכבוד הנורה
 ב"ה / בהקשותיו על הכתוב דע את אלהי אביך ועשהו וכו' מי
 אדם יכול לידע את ה' ? ופירש שכוונת הכתוב לדעת מדותיו /
 הקשה (א) על הלי'ות והמחלות אם עושין הקליפות מעלמם
 ומצנעם הורשע ? (ב) וכו' נביאים הם ובמה מגדשים כשעוהין
 רצונו של מקום ? והקדים הקדמה בפירש הכתוב הכל הנלים
 אשר קהלם הכל הנל מה יתרון לאדם בכל עמלו וכו' ואמרין
 במזמור / תחת השמש אין לו / אבל למעלה מהשמש יש לו / וקשה
 בעיניו סמיכות הפסוקים ? גם איך אמר שלמה ברישא הכל
 חלילה הכל משמע אפילו למעלה מהשמש אפי' יראה ה' הוא
 שעות

שעות והכל ? וכו' ואמר וז"ל : והנה באמת נזכר הקדוש כח
 סודות נוראים על אותן ז' הנשים / מה שאני הקטן אין בו
 שום ידיעה במעשי מרכבה / אבל כל דבר תורה נרמזה גם
 מירוש פשוט / אבל הפשט גמור והוא רחוק יספר / אל הקרי
 הכל בסגול תחת ההי"א לשון שעות וריק חלא הכל נפתח תחת
 ההי"א והם ז' הנשים של אדם וכו' ובהקדמויות
 המשיג מכל נח ומנוחה / המליח מים / והמתקן / ונתן
 לתוכו קמח / כאלו מוכן ומזומן ברע"ה איבדו וס"ה גידו
 לשם יסוד כו' / לפחות טובות / אבל תוך כדי דבור עלה בלוק
 ונחמץ / לא ידע איש איש איפה הלך ומה היה לו / כי לא עלתה
 בידו למצוא את המשל לשליו / ואחר ששעק ובכה וחזר לעלות
 בהכל / ופער פיו במלין אין בס בינה / גור אומר שכל העולם
 כולו עומד על הכל / ופי' דברי קבלת הכל הכל העולם עומד
 על ההכל כי מה יתרון לאדם שימנול תחת השמש רק ההכל
 הוא היתרון / וכל זאת לפי דעתו אמת נכון על דרך
 הפשט / ובסגנון הזה הלך לבאר דיני סדר של פסח והסוד
 על אכילה גסה בערב פסח / וסוף כל סוף אמר שהכל היוצא
 מפיו של אדם בליל פסח הוא שורף הקליפות / ולכן גור
 אומר / מי שמטונף אש יראת ה' בלבו יחזיר כל דברי ויעשה
 כסדר שנא' הן נשוי או נער או בחילה כי ההכל אין בכללו /
 כי אין יד ורגל דא למעלה רק ההכל / ונתן ענה טובה ואמר
 והם מתבייש מאשתו ובניו הלא יוכל ליתן על פניו מסוה כיסין
 מעט וימסור נפשו תחתיו / וההכל יוניח / וכן נחזר כשהוא
 מתבייש (כוון על הבחורים האוכלים על שלחן אחרים) הלא יוכל
 ליתן ידיו על פניו כיסין או שאר דבר / ההכל הכל תלוי בלב /
 וההכל יונא דרך הלב / הלא תלוי כלל בהכאה כף אל כף
 שמעורב בו זיוף וניאות וקנאה של שני הכחות הנ"ל / כשרואין
 ומעבדין המחשבות נורות וסיקוף אשרי מי שזומע לי / כמה
 לילות בעו"ה בשטות מעבדין והם נעורים כל הלילה / ויזכר
 כל זה כשלוקחין בנר מים ללבוש שקורין קיט"ל מה שזיכר
 הספר זה לזכרון טוב וכו' עד סוף הדרוש /
הביטו וראו אחי ! את דברי האיש הזה / היכולת דעת
 אנוש ? הכך את דברי שלמה למען הוציא את הכל /
 והרכיב

והרכיב דברים אין להם שום יחס למען מלאות את ספרו אשר
קרא כדן בשם יתרות, לו שם לבו לקיים / ויחד קהיה לך על
אונן ושבת וכסות את לאהך .

ברך ד' ע"ד באר אותיות האלפא ביתא על דרך נעים
קרוב לאמת באמרו שה"א מורה על הולדת הורע /
ו"ו מקל סקד / ו"ן שונת אותו / ח"ת טי"ת שמשמרתו
מן החטא / והי"ד אשר מפלה לה בשם השם יותר מבשם האשה
מורה על כח עשרה אלבעותיו עכ"ל / ולא ידעתי אם אין
לאשה עשר אלבעות כמו לאיש ? או אם כיון לכח אלבעותיו אשר
ירדה בס בפרך ?

ברך ל"ו ע"ד הביא קושיא עמומה עמדו עליה כל התורנים
והחוקרים מזמן רב ואין איש יודע בה עד מה . וזה
לפת טעם לסמיכות החון בנה"כ את הכתוב מנחל בדרך ישתה
עם אשרי יושבי ביתך ? וסירלה בעוב טעם ודעת באמרו מנחל
בדרך ישתה פי' טעה בעוונותיו בגלותו מנחל של דרך משכב
אשה שנקרא דרך ישתה זה כמו וכו' ע"כ ידים ראש בעוונותיו /
אבל חקנה ע"ז לנחל אותו שלא יבא לידי קרי ועבירות ונות
סמך החון אשרי יושבי ביתך משכבו לבית המדרש לתורה וכו' .
ובאופן דף בעלמו / יאלו ברות פיו דברי שטות והסול /
נכול פה ודברים מאוסי / וכן בכמה מקומות פער פיו לבלי
חוק להוביח ולעורר את שומעיו / בדברים אשר לא ישמעם
האזן מבלי מלוא בש מרירות / לרוב סכלותו ובערותו . וספר
כזה אם יבוא ביד המון העם יחשבו אותו לדבר קודש / ויכנהו
כבוד במחברו / אשר לא אשיתו אנכי בין משרתי מדרשי /
ובספרי חכמים אשר לא מאנשי פולין ומנוהגי צרבות ישימו
קהל / ולא יעלה על לבם לכנותם בשם ספר . או לנו מעלכות
של תורה ! אם דרשות כאלו קרובים לאמת / חלילה לנו
לבקשו / מוטב שיהיה בוערים וכסילים מלכות זמן על שבועים
כאלה אשר הפסדס בלרס / כי בלבב ההמון יעירו דעות כוונות
ומחשבות דורות / ובעין המבין יהיו לזנינים ולשכים .

שמיני נא , חכמי ישראל ! אתם הושמתם ראש לעמוד
על הנוצפה לשמור את לאן מרעיתכם , רבות שמעתי
קולכם

קולכם לוטק בחיל על אנשי הדור הזה אשר השליכו אחרי גיוס
 ספרי חכמיהם ויבהרו לקרות בספרי חכמים זולתם / ומתוך
 הקריאה הזאת באו לפי דעתם לכלל מינות / אחת הדבר /
 יש ויש אקנו ספרי חכמים מחכמי ישראל הראשונים המישרים
 את השכל ומדריכים אל המדות הטובות ראוי לכל איש יהודי
 לשומע עניקם לברגרותו / אבל גם באלה לא חפזתם / וידעתי
 גם ידעתי כי רבים מכם ישמו תהלה במעיינים בספרי המורה
 והעקרים ובמאור עינים / ויאמרו אך דרך זה הוא לנו יטקל
 עליהם התלככות / ועל הוגים בספרים כאלו לא תפתחו פה /
 ואולי יש בכם איש יאמר כי ראוי לקרותו / וקשימכו בענין
 דרוש וקבל שכל כהונה בתורת אמת / חלילה לכם חכמי ישראל!
 אל נא יושב עליכם חטאת המסכמים לדפוס דברים בטלים
 שחוק וקלות ראש תורה שלא כהלכה הכל וטעות ובערות / כאשר
 שם המחבר הזה תחת אהלו / ואל תאמרו / לא באנו אלא לעזור
 את העני להמליץ ערך לביתו / כי דל הוא / כי אין זה מדת
 הרחמים במקום שיש חלול השם וחלול הקורה / וראו לכם לנחון
 את הדברים תחלה טרם ילאו לאור / אם אין בם שמץ דופי
 לפחות / שאוני אס דברתי אכתב קצות / כי במר לבי דברתי /
 והאל ידע כי זאת מנמתי כל הימים לסקל את המסילה העולה
 בית אל / לכבוד הקורה והחכמה ולכבוד אנשים .

החתימה ברפים הבאים .

משלי מוסר

צפרדע מתנפחת

צפרדע רבצה על שפת היאור /
 ותשא עיניה ותרא את השור
 עומד באחו רועה לתמתו .

ותקנא

(ר ה)

ותקנא אותו על גובה קומתו ,
ותאמר מי יתנני גדול כמוהו ,
מן יודע אוכל לו אם אנסהו .
ותהל לפחת את עור בשרה ,
ותאמר לדעותה , הבט ותני בשרה
אבם עלתה בידי תאותי .
ותען "לא כן אחוהי !"
ותוסף לפחת ותאמר הכזה ? —
"לא ! " — אבל עתה ? — "מה זה
נגד קומתו ?" השיבה לה רעותה .
ויתר אפה ותעל קנאתה ,
ותרעש ותרגז ובכל כחה מתאמצת ,
הלכה הלוך ונפוח והיא מפורצת .

*

*

דבו המתפרצים על מעמדם ,
לעשות שם באין לאל ידם ;
וכי אברה תקותמו ,
על אחיהם ישילו שנאה ,
רק רע יכינו למו ,
כי פותה תמית קנאה .

— ל —

ה ק נ ה ו ה א ל ה

קנה גדל על יבלי מים ,
ועל שפתם אלה גדולה
הנבונה דליותיה עדי שמים ,
ויהי היום ותרם האלה קנלה

ותאמר

ותאמר לשכנה : חמלתי עליך !
 כי חלש אתה ושנא גבראת ,
 גם עוף קטן יכבד עלך ,
 ומפני רוח קל ירוא יראת ,
 תנוד ותכוף ראשך מהרה ,
 פן יבוא והכך ושרשך מארץ ,
 לא כן אנכי ! כי אהגברה
 נגד כל קמו לעמוד בפרץ ,
 קרני שמש לא בי ידקורו ,
 ולפני כל סערה ארים מוצח ;
 אשלו ואשקוט עת עלי יעבורו
 המשחיתים האלה לפצוח פצח .
 טוב לך כי תשכון בצל דליותי ;
 שחתך בוראך , אך בי עורך .
 ויען הקנה : מה לך לדאג על אודותי ,
 ולמה תדברי גבהה , יצא עתק מפיך ?
 הלא תכיר טוב בוראי אשר הנני
 להתרפס ולכוף עד כי יעבור זעם ;
 וכו' יודע אם לעת כזאת טוב לך כמוני .
 עודם מדברים והנה קול רעם
 הלך וקרב , ורוח גדולה סוערהו הומה ,
 וישה תקנה ויעבור עליו הסופה ,
 אכן האלה לא משה ממקומה ,
 חשבה בתקפה למצוא לה תרופה .
 ויוסף הרוח וינשוף כהנה וכהנה ,
 ויאהז את האלה בין עפאיה ,
 ויאבק עמה ויחזק ממנה ,

(ר י)

ויתתה ויסחה ויהפכה על פניה •

*

*

למוען תמולט מיסערת אף ושצף •

הזהר • בני ! למור מהמה •

כי הגאות תעורר קצף •

ומענה רך ישיב חמה •

י - ל

מ ז כ ת ם

לכף מאזנים אדמך • תבל !

כי גם כך ירד הכבר יעלה החבל •

ז - פ

בקורת ספרים חדשים

שירי תפארת חבור כולל שמונה עשר שירים כלם
מספרים תהלת ה' ועוזו ונפלאותיו אשר עשה
לאבותינו בהוציאם מארץ מצרים וקרבם אל הר
סיני • מאת נפתלי הירץ וויזל • ברלין בדפוס
הברית חנוך נערים ה'תקמ"ט • מהברית ראשונה
ובו ד' שירים (גרסא מקטלוג איט ווינטסטן פרייז 16 גר') •

זהלתי ואירא מחות דעתי נמשכט על דבר המחנרת היקרה
הואת מירי איס נודע למליץ נשגב ומשורר נעים
נזמננו / כי ידעתי גם ידעתי את גודל העבודה אשר שמת
על

על שמי בחרוף נפשי לעד אל מלאכת הנקור על השיר הזה •
 אמנם להיות מתכלית ספר המאסף ללמד לנערי בני ישראל את
 דרכי לשונות הקודש ואת גדרי מליצותיו ושיריו / ולסקל לפניהם
 הדרך / איך יתורו בעין משפט על הדבר החדש אשר יבא
 לפניהם לדעת אם טוב ואם רע / ולזאת הוזה ראש אחד בספרנו
 זה בשם בקורת / גלל כן הנני גם אני בתוך הבאים להוסיף
 לאור משפטי על השיר הנכבד הזה על כלו ועל חלקיו • ואם
 אמנם ידעתי את חוקף כבוד המחבר ועוז קפארת חבורו /
 בכל זאת לא ארף ירי ולכתוב את אשר יראה לי ואשר יולד לי
 בו איזה ספק / למען אשמע דעת הרב המחבר ודעת המשיגים
 בעם / במענה מיהם על שאלותי / להורות לי את שגייתי
 בבקורת הזאת • הן אלה מבמותי ישעי וחפתי בלאתי לשפוט
 על המלאכה הנשגבה הזאת / אשר במקונתה לא נעשתה
 כמוה מיום שגלו ישראל מעל אדמתם • ועדס אחל לדבר
 ממהות המחברת הזאת ויקרתו / אליג לפניך הקורא תחלה
 איזה כללים למודיים הנוגעים בדיעות המליצה והשיר והם יהיה
 בידך לפלס מאזני דק בלאהך אחרי לבקר על דברי שיר / והם
 יהיה לך לעינים ללמוד מתוכם את מהות השיר בכללו •

א

חמשה המה החושים אשר שם הנורא יתעלה בדם להחיש
 על ידיהם את כל דבר החוזה לו / ומהם יתפעלו
 התפעלות פנימיות איש איש לפי דרכו • ומהם שנים רזיתי
 לומר חושי הראות והשמיע הראשיים / ומן השלשה רזיתי
 לומר הריח והטעם והמשיוש נכבדים / כי שלש אלה המה
 גסים בתולדותם / ואינם מחישים מבלתי שיגעו בגוף הדבר
 המוחש בלי אמצע / כי האדם לא יריח מבלתי שילכו חומרים
 קטנים מחלקי העולם המריח אל חוטמו להתפעל שם בעצמי
 החוש הזה כידוע לחכמי הטבע / וכן החוש הטעם לא יחוש
 עד שיביא את המוחש אל פיו / והמשיוש נכרח לכגוע ולמשש
 בגוף הדבר : אמנם הראות והשמיע יתפעלו ע"י אמצעות
 האור והקול / ואינם נוגעים כלל בגוף הדבר המוחש / וגם
 לא

לא יחסירו ממנו דבר לעולם כאשר יעשו החושים האחרים
הממעטים את הדבר המוחש אחת אחת • ולהיות האור והקול
דבר עצמיים טבעיים עומדים תחת חקי המדידה והתנועה /
יכלו להם החכמים לשערם ולחוק להם כללים לימודיים עד
שנעשו בסבתם חכמות רמות מלאות דרכי תהלוכותם בכל
ונפרט / ואליהם יפן כל בא שעריהם / מהם לא יסור אם
לא יחטיא בדעת אותם ואת מהותם • ולכן נוכל לשקוט על
האדם לומר שנשחת טעמו אם יאמר דרך משל שמראה הקשת
מכוער / או שבעלה נפשו בקול הכפור הנותן זמירות בלילה /
כי יופי מראה הקשת ונועם קול הכפור לא יעיבו בצינינו מאד
ההסכמה / כי אם על יסוד מוסד בחכמת הטבע וחוק כראי
מוזק ע"י השכלתנו בס • אמנם לא יתכן לומר על איש ימצא
נועם בריח שרף המסריח (מטאָ־פֿעריטא) או יאהב לאכול
שום ונצל / שהוא משחת טעם / יען לא ידענו התפעלות
הדבר על בלי הרגשתו בחסור לנו דעת האמצעי / והמה עומדים
עם ריעיהם המשוש תחת חק ההסכמה לבדו / אין יד משפט
השכל מגעת אליהם / לא יזכחו ולא יגונו כי אם ע"י ההסכמה •
ואם אמנם יש לדבר בענין הזה הרבה מאד כי למודיו רב
בחכמות / בכל זאת לא אחריר בס פה / ולא יאחזי כי אם
להורות ענין הראות והשמע לבדם / כי המה החושים אשר
ארחיב בס את מאמרי זה / והשאר יהיה מונח עד שיבא מקום
לסתגדר בו •

ב

בחכמת הציור והנגון שתי אחרות מתאימות הנה / נודעו
לנו כללם ותבניתם ע"י חוש הראות והשמע •
הראות אבי הציור ושם מולידו האור / והשמע אבי הנגון
ומולידו הקול / ונפש האדם השוחרת שלמות וסדר בכל דבר
בכללו ובחלקיו / היא באומנת להן עם תבואנה לשכון בה /
תטהר חותן ותשליך מאתן סיגי הסתפכות ונדילי העוות /
עד שיושלמו / ואם באלה לא תוסרנה תקוץ ותבעל בן לא
תרגנה • והנה לאין קץ יגיעו למודי החכמות האלה אשר
יסודתם בחכמת הנפש והמדידה והתשבורת הנכללים באת
מחכמות

מחכמות הראשיות אשר תסתעפנה יונקותיה על המפורסמות
 במגונה ונאה / קראוה חכמי היונים (אפטטטיקא) ודברו
 מהם לפי מקומם חכמי ישראל הכוזרי ובעל מאור עינים מלבד
 מה שזכר מהם הרמב"ם ז"ל במקומות שונות בספרו המורה
 בטוב טעם ודעת / לא שופתם עין חכם ומן הזה / כי לא
 שמו לב עליהם עד שזא חכם דורנו השלם ר' משה בן מנחם
 ז"ל / והחזיר את העטרה הזאת ליושנה בחבוריו הנעימים
 (פילאזאפִיטי טריפִטון) / והרהיב עוז בנפש נערי בני ישראל /
 לתור אחריהם / ומהם ילמדו דבר לחות ולהצין דברי נביאנו
 ומסוררי אמת כאשר יתבאר עוד במאמר הזה • ואנכי לא
 באתי להכיל במאמר הקצר הזה את הענין / כי אם אעמוד על
 מקומי / לזאת במשפט. על החבור אשר לפנינו בקצת ההקדמות
 והלכות הנריכות לכך / ועל כל איש בעל נפש משתוקקת
 לדעת / מאיני יראה וכן יעשה להשתדל להביא אל לבו למודי
 העניינים האלה / אשר יפולו מעיינותם חוזה / על רוב מעללי
 האדם / ועל ההגתו בחברה / אשרי משכיל !

ג

תולדת שתי החכמות האלה / היא חכמת השיר הקודמת
 להם בעצב ומאחרת להם במעלה כאשר אבאר •
 כי השיר היה מראש ומקדם בני האדם בהשכנים יחד לשבת
 בחברה / וטרם ידעו הכלל והפרד בין חומר הדבר ולורתו
 ע"פ הכללים הלאמוריים / השתמשו כבר בדרכי השיר לתפארתו
 וקולר מאמריו המשובל להשקות בזכרון האדם / עד שמוכל
 לומר בדרך משל שהולידתהו נפש האדם צלי הריון / ובאין
 חבלים ולירים המליעתהו • ואין לך אומם ולשון שאין לה שירים
 נוסדו בעת הוסד חברתם / וטרם היו לעם / ישנו הרועים
 על עדריהם / ותלכנה השואבות על בארש להשקות את העדרים
 בקול מהלול ושיר • וקניהם איש איש לבית אבותם שרו
 לילדיהם מעשי אבות ומקריהם / מחוקקיהם שמו להם חק
 ומשפט במאמרים שיריים לשימם על לבניהם / ובניהם שר
 בזמנן לאהיהם את מעללותם • אך כל אלה לא יבואו במשפט
 הנה

(ריד)

הנה / כ"א נלעדה לדרכנו / לדעת טבע השיר ומעלתו .
כבר ידעת שהנגון הוא חולדת חוש השמע / והליור חולדת
חוש הראות / וידעת גם עתה שהשיר אם נבדק יכון / הוא
חולדות שני החושים האלה יחד / שמלבד נוצמו וסענונו אשר
ישפיע בנפש המשכלת ע"י בלי השמע . / בהיותו מסודר
במאמרים קצרים / שווי המשקל / מאריך התנועה על מאריך
ומקצר על מקצר / או מאריך ומקצר על מאריך ומקצר /
וכדומה לו בתפארת וזן כזה / ילייר גם את הנושאים אשר
ידבר גם בנשואים נאויים / ויחצר עמם פעלים מתפעלים
בנפש כאלו הוא רואה עכשיו את המעשה אשר יסבר המשורר
לפניו . וזוהו חין הגדל את הנושא בעל חי או אינו בעל
חי כי המשורר יחיה מתים יביע אלמים / וישיח דוממים /
וכל עוד שירבה לתת לנושאים חיים תנועה ופעולה (אם לא
יהיה הבדוי כל כך נופל בגדר הבלתי — אפשרות עד שיקוץ
בהם הכח המדמה ויפגל בספרו כאשר תראה להלן) כן ירבה
ויגדיל תפארת שירו . ולדוגמא על דברי אלה / נתורה פה
אני ואתה הקורא הנעים ! לתת לב על דברי נעים ומירות
ישראל / בנואו לספר אפשר קצת מעשי יליאת מזרים ע"י
קריעת הים סוף / אמר :

הים ראה וינס

הירדן יסוב לאחור

ההרים רקדו כאילים

גבעות כבני צאן .

נתן המשורר להים חוש הראות והבנה כאלו ראה את החיל
הגדול בא עליו וה' בראשו / ולא יכול עוד לעמוד בתקפו
לבלקי הניחנו לעבור / וינס / ונתן לו המשורר כח ההלך
לנוס / והירדן אשר דמה בעצד לים עמד מרחוק וירא את
רצו כי נס / סב לאחור / כאיש משתאה לדעת מה זה אשר
הוא לפניו . ולמען ספר את גודל מעשי ה' כי גורא הוא
בחקו חק ביום ההוא ליסודי הבריאה ללאת מגדרם / אמר גם
על הדוממים / שרקדו ההרים הגדולים כאילים / והגבעות כבני
צאן

(רטו)

אין • ולמען התפעל בטוב טעם בלב מדין הליגראת הקורא
כאלו הוא עומד ורואה את החדש הזה בעיניו מבלי דעת מה
זאת ומי הסיב אלה / עומד ורואה יס בנוסו / ירדן בסונו
לאחור / רואה הרים וגבעות מרקדים כאילים וגני נאן /
וגהשקאה על זאת / ישאל :

מזה לך היום כי תנוס ?

_____ הירדן _____ רחוב לאחור ?

_____ ההרים _____ תרקדו כאילים ?

_____ גבעות _____ כבני צאן ?

והנה פה ילפס הקורא אשר שם שלמו אל הים והירדן וההרים
לשמוע מענה מפייה וטעם על תנועתם הבלתי טבעית /
והליגס המשורר כאלו חוגים להם לשמוע • אמנם לו שם
המשורר את המענה בפייה הטא נגד חקי הכח הדמיון / כי
גם האדם החכם בעבור עליו פתע פתאום שנו נפלאה מתנגדת
לכחו וטבעו / יכול בתמהון ולא ידע להשיב לשואלו דבר /
ולמען תת גם הצורה הזאת לאלה הדוממים לא הניחם להשיב •
כי אם פתח פיו הוא בעלמו לתת מענה על הדבר / כלא אמר
ידעתי סבת השתנות טבעך כי מלפני ה' נסת • ואמר :

מלפני ארון חולי ארץ

_____ מלפני אלה יעקב _____

כאלו אמר לדקת הים והירדן וההרים והגבעות הטינוסם
רקוד / כי כל הארץ חולי מלפני הארון / הוא הכריח
אתכם / הוא רב פעלים כביר כח / הוא :

החפני הצור אגם מים

_____ הלמיש למעיני מים • _____

הבט נא בזמור הזה וראה כי לשמע און כלמראה עין יכליא
לעשות / כי גם אם לא תבין טעם המליצה / בכל
זאת

זאת תמלא אורך נועם נשמעך אותו מפי יודע לקרות נחות /
 כי מאמריו מודדו / וחלקיו ערוכים במערכת הסדור הנעים
 לחוש השמע • אמנם אם זכית יתר מזה ותבין גם טעם
 ונמוק המשורר / ואיך דמה את המעשה אשר יספר בכה הדמיון
 שלו / עד שתפעל גם אתה ותחשוב שנתפסה לנגד עיניך /
 או תשמח בו ותתרום נפשך ותמלא מפניני מאין כמוה •
 לא ולמד גם זאת בנדר השיר מן המומור אשר לפנינו • וה /
 שהמשורר מלבד שזריך לכוון בחומר השיר לעשותו נכון וכשר
 ונעים / יזרח גם להדר את צורתו • ולעשותו מכון לעניינו /
 ודרך משל / במומור שלפנינו שנקש דוד לספר מהירת הים
 לנוס בראותו את המעשה הגדול והנורא ושאר הפעלים /
 הרקוד / והסגת אהור / הולך גם להצר מומורו מפסוקים
 קצרי המאמרים ובמקום האפשרי הניח את המפורש בסתום /
 כמו אחר שפרש בחלקו הראשון הים ראדה סתמו אלל הירדן
 ולא אמר עוד הירדן ראה ויסוב אהור / וכמוהו יתר הכתובים
 כאשר תראה בנתחם כאשר הציגותם למעלה • ואם תשמע
 ספור כזה ממשורר פחות הערך / איך תגעל נפשך בו ואנכי
 אנסה להציג לפניך דוגמת שיר כאשר ישורר המשורר האמיתי
 על ענין הזה ותראה את מחסורו •

בצאת ישראל מן מומשלח מצרים

בית יעקב מעבודת עם לוֹעֵז •

פתח הים את עיניו וירא את העם

הולך למסעיו והי הגבור והנורא בראש

ויהרד מפניו וינס אהור •

הירדן בראותו את הים כי גם מפני אלהים

וילפת גם הוא ויסוב אהור •

ההרים הרימו רגלם וירקדו כמו אלים

וגבעות רקדו כבני צאן •

ואשאל / מה לך הים כי רגנס ?

מה לך הירדן כי רגנס לאהור ? כו

ראה נא הקורא הנעים ! את הלהב ההרבה מגלי טעם וכן
אשר תמצא בספור כזה • ודוד אמר כל זאת בדברים קלזרים
ובמאמרים סדורים / והוא נועם לנפשך •

ד

אחרי אשר ידעת מקצת הדרכים האלה אשר יתהלך גם
המשכיל נבחנו את סגולת השיר בכלל / איני לפניך
הנה סגולה אחת מפרטיו / והוא יפתח לפניך את המבוא אל
השיר שלפנינו • ראש אחד לסוגי השירים הוא השיר הספורי
(ראש עפטי גדיט) והוא השיר אשר יספר בו המשורר
מאורע אחת מן המאורעות והקורות אשר נהווה בעת מן
העתים • ובמלאת ה שיר הזה לריך המשורר להשקיף על לה
הדברים אשר איני לפניך • והם : (א) גדולת דגושה
(וויטגיט דעט געגנטשטאנדט) ר"ל שיהיה המאורע אשר
יספר בשירו דבר גדול ונפלא / כמו גבורת איש חיל / וזדקת
איש מרומם / או הללחת אומה מן האומות אשר הללחה
במלחמה או בכבוש ארצות / או תהפוכות עם ברעש ובמלחמה /
וכדומה לזה • כי אם יהיה תוכן ספורו ענין קטן הערך אשר
לא יתפעל בלב השומע מד עזמו / כמו אהבת איש אחד את
רעיונו / או ספור מאורעותיו בלכתו למסעיו ובהנה / ירד
השיר ממעלתו הרמה לחלק פחות בחלקי השיר / קראוהו
המשוררים (ראאנלי / באנאדע) • (ב) יעוד תכונת
אנשיו (בטטיאטהייט דער באראקטערי דער פערזאנן)
ר"ל שיניב המשורר את כל איש ואיש מאישי השיר לפי תכונת
מוצו / תארו / ובהות נפשו אם לטובה אם לרעה ושישמו
בכל דבריו להיות האיש ההוא נשאר בתכונתו הזאת מבלי
תוספות וגרעון / וזאת אחת מן הסגולות הנבחרות בחלק
השיר הזה והפכו ישחית את כלו • ובכלל זה שאמרתי הוא
שלא יפרט המשורר בפירוש תכונת כל איש מאנשיו / דרך
משל : ראובן הוא איש ארך הקומה גבור חיל עושה ביד רמה /
ושמעון הוא קטן הקומה הולך כפוף ועושה ברמיה וכיוצא בזה /
כי-אם יספר כל כך פעולותיהם ומעשיהם וישים צביהם
דברים

(ר י ח)

דברים אשר מהם ילא דעת לבם ומחשבותיהם וחכמות נפשם
כאלו הם נגד עינינו • לכן ישמר מאד מלהחליף הדברים
ולתת כפי ענין דברים אשר יתארוהו כנגד לב • או דברי
חלם ורך הלב על לשון נבזר בעו • (ג) הקרוב לאמת /
(ד) ומהרטייליסקיט) להיות שהשפור הוא אשר ישורר
עליו המשורר את שירו / לקוח מדברי הקורות אשר היו בימיו
או בימי הקדמונים אמת וידוע / אך על ידי מלאכתו יתרחב
הענין ויואג לפנינו כאלו נעשה כל זאת לנגד עינינו / ולריך
שיחדם בו מאמרים וקשור להיות ברוח מצינתו וכח דמיונו /
על כן לריך שמירה מעולה להיות כל הדברים אשר יתחדש
בשירו קרובים לאמת / שלא יהיו מתנגדים לאמת כלל / ושלא
יעוף באכזרות דמיונו חוץ לעולם ההווה וידא על כפי כפיסיו
בעולם הטהור והטהור עד אשר לא ידע אנוש מקום מולא ומובא •
ורואה את הדיו בעין / ויגעל נפשו בדברי המשורר כנשיח
וכיב אין בו טעם וריח • ומה יאמר איש שכל אשר ידע
לבקר בין טוב ורע אם ישורר דרך משל איש על גבורת יואב
בן נרויה לאמור :

ויקם יואב מיעל כסאו ותריעש הארץ
וישגה את קודלו ורעבקה רהעיר •

כי אין זה מוסד נכח אדם / וא"כ הוא צדוי / ומפגל יופי השיר •
(ד) המליצה (ד) הוא פאעטיטי טפראכי) יזהר המשורר
לדבר במליצה הנאותה אל עיני דבריו / בנרד המאמרים
הנבדלים מלשון המון בני אדם / בלשון לח / ובקשור התבונת
ע"פ סדר יפה ונעים כלשמה און כלבנות לב • ויתר חלקי
המליצה על ידי תארים נאים המרימים את הנפש ומוליכים
התפעלות ועונג נפש / הלא המה כמובנים על ספרי החכמים
אנשי אטעט"עטיקא / ואין להאריך בם • הן אלה ד' חלקי
הראשיים אשר ישתל בצבור המשורר הספורי (דער עפטיטי
דיכטער) ועלינו כעת לבקר בדברי המשורר אשר לפנינו אם
מלא בשירו את כל מאווינו / וקיים את כל התנאים האלה •
אמנם

אמנם עדם כל נביאה לעין הקורא / את הכונת המסורה
 היקר הזה ואת אשר הסיב לבו לקרב אל המלאכה
 הרמה הזאת • רב המליץ ר' דוד וויזל נ"י הוא בעת
 קרוב לחיי ששים שנה / ומיום עמדו על דעתו לא עסק בדבר
 זולת בחקירת התורה האלהית ודברי נביאיו הקדושים וספרי
 חכמנו ז"ל • וכל ידיעות הזרות אשר קצץ אחת אחת / לא
 עמל עליהם כי אם למען היות לו לתועלת לרדת על ידם
 לעומק עיון התורה ודעת דרכי ה' • ולהיותו מלך מזוג איש
 מהיר ההתפעלויות ורב הדמיון / נולדה בו סגולת חכמת השיר
 ויהי למליץ ומסורר בקרב עמו מימים ימימה • רב מאוד מספר
 שיריו הנעימים אשר תקן לכבוד מלכיו ורוני ארץ / ולכבוד
 נבויי ישראל ומחברי ספרים • אך כל ימיו היה מנטער לאמור:
 הנה הרימותי קולי זה פעמים רבים לומר לכבוד מלכי דש
 ודם ולכבוד מלך מלכי המלכים לא פיתתי פה !

ויהי היום ויבא אליו אחד מן התלמידים ויאמר : „אדוני
 „חלום חלמתי בלילה הזה / והנה שמעתי קול מן השמים
 „יקורא שיר משיריך אשר חזרת על משה אדון הנביאים ע"ה“ •
 הדבר ילא מפי העלם ופני המליץ שם לקראת דבריו • ויאמר
 בלבו אעשה כדבר הזה / אשר גדולת משה ונפלאות אלהים
 אשר עשה על ידו לזהב יעקב אשר נחר בו / ויהי זאת קרבן
 תודה לאל אשר הגדיל עלי חסדו • ומעתה הלא התחיל לחבר
 את השיר הנכבד הזה אשר לפנינו היום חלקו הראשון / הכולל
 ספורי סגולת מזרים ואת אשר קרה בימים האלה עד גלות
 ה' אל משה •

בראש כל שיר משיריו שם שיר אחד חרוני הכולל ראון
 המחבר את אשר שם אל לבו לשיר בשיר הבא •
 והשיר הראשון הזה המתחיל אל יושב הכרובים הוא כולל
 במליצה נחמה את הדברים האלה • ענות האל לבחור מעון
 בנבי אדם נבראים שפלי הערך / ויפס כוון המליץ להתחיל
 בזה הענין כי מזה נוסב ויאות מזרים ובחירת עס ישראל להיות
 לו לעם סגולה • ומספר והולך במליצתו / העל אדם / מעשי
 דור המבול ודור ההפלה / לדקת אברהם אשר הכיר את
 בוראו / לידת יצחק / מעשה העקידה / וקורות יעקב /
 וסנת

(רב)

וסבת רדת ישראל מצרימה ע"י יוסף / וסבלות מצרים וגאולת
ה' ע"י משה • כל זאת כלל בארבעה עשר בתים בני ששה ששה
שורות • ראוי לכל נער ללמדס בעל פה כי הם כוללים
יסוד דת ישראל ותורטו הקדושה •

אחרי זאת פתח' את פיו בתחנה לה' נזמרו :

צורי ספר זאת אל אחי הפצתי

נא השלם הפצי מלא יעצתי

ישמח לקראתו הקורא דבריו אלה כי כלו ממחקים / ומהם
דברים היוצאים מן הלב / וינסכו אל הלב למלאהו דעת יראת
ה' • ועדס חתמו את השיר הזה / עוד שס שלס בתים יגיד
בס תועלת השירים האלה • (א) להעיר בלב עוזב הסורה
החפץ לשוט לב על מעשי ה' כי נורא הוא • ואמר :

ישמע צדיק אומרי פי ויהללך

גם עוזבי רמורה ישובו אליך

אם שירי לב על אולתו יגביה

(ב) למען הגיד גם בעמים לדקות ה' ונפלאותיו / ומה
נעמו דבריו בתמו טבח למלכי הארץ וחכמים / אשר לא בעמי
קדס יכנו אל האלילים ויתעצבו כל איש אמונה אשר לא
כמהשבותיהס מחשבותיו / כי אם אנשי מוסר וחכמה המה /
ועובדים אל אמת ואזהבים את הטוב להיותו טוב • לא יכולתי
לעבור את הכית הזה מבלתי הציגו ע"פ כלו לפניך שנית :

יגיד אל עמים ארץ עלילותיך

ויהללו בלאומים את צדקותיך

כי כמונו גם הם מעשי ידיך

גויי הרדור הראשון טוב תעבו

גויי דור זה ומושליו טוב יאהבו

כלם יודוך כי על כל הדרך •

(ג) ותתחומין על לב איש ישראל בגלות המר הזה / לב

יאמר

(רבא)

יאמר ה"ו נואש / כי גם מכוזב הגלות גם מאורך זמנו לא
יירא / כי אם בלב בטוח יחכה לבטלה חלפיו כי קבוא אם
תקמהמה • ועל כוזב הגלות שר בטוב טעם ודעת /

קורות אבותם כל כושל יקמיו
גם הם מוכר ברזל אל אל נהמו
כי מאיתות על אדמת נוף פעלת
ומנפלאות בם עם זו גאלת
תפדה תקותם נואש בל יאמרו •

ועל דבר אורך הגלות אשר יניא לב אדם מנעמו עוד על
בטלה / אשר שפחותיו חן •

הן קוי אל מועולם לא נעזבו
וכיום אתמוול רוב שנים לו נחשבו
טוב חברה לו ישירו וזמרו •

קרא נא את השיר הנעים הזה ויכיה ממתקים להנך •
(המשך בדפים הבאים)

מ כ ת ם

על מצבת אשה רעה •

תחת הציון הזה קברתי אשתי איובל •
אשה עושה פלא ! שמועו זאת יושבי תבל !
אם מידה נגזרתי עוד בחיים חיירה
שב רוחי אלי ואחי • אחר מורגה •

א - ה •

(רכב)

ת ש ו ב ת

הרב הגאון כבוד מוה"ר שאול נר"ו , אב"ד דק"ק
פ"פדאר , בן אדוננו מ"ו הגאון מוה"ר צבי הירש
נ"י אב"ד ור"מ דק"ק ברלין והמדינה יע"א .

להרב מוה"ר משה י"ץ .
שנית על אודות ההרס מאלטונא .

אחרי שובי ממסעי , להתרפאות מחולי הייבט , נ"ה
אשר עורני עור מעט , והוא יגמור חסדו עמדי
להנריאני , ועל צמותי יעמודני , זה שנתו הבית מעט ,
והנה כתנך למראה עיני , אשר תהיה על קנקני שנית בדבר
החרס . באמריך שאיך מולא מענה על הדברים האמורים
בפסקי . הבנוים על הדין ועל האמת ועל השלום . אמנם
יפלא צעניך מה זו שתיקה שסתקו כל חכמי ישראל , ומדוע
יעלזו במלים שרים וגדולים חקרי לב בכל מקומות מושבות ,
אהו' , אלה גדולה שאלת . וכבר שאלתי אני כן לכבוד
שאידי הגאון המופלג בחכמה ובזקנה השם יאריך ימיו ראש
המדברים בדורנו ר"מ ואב"ד דפראג נר"ו . והנני שולח לך
בזה העתק תשובת החכם הצדיק נר"ו , וזה בזה אב לכל
החכמים היושבים על כסא ההוראה בכל הארץ הוזהר כי אין
שתיקתם חלילה הסכמה למעשה הנעשה מאנשי אלטונא ,
ונהפוך הוא כי נתעב הדבר אללם , וממילא שהן מוחרמין
ומנודין דין המגדה מי שאינו חייב נידוי , ומכלל דברי הגדול
הזה אלה למד כי כל האנשים אשר מן היום ומעלה , אחרי
ראותם את דבריו , עודם חוטמים אוניהם משמוע , ועושים
כוונים להעליב לב איש המלפס ולמרר את רוחו , לוקחים
עצמן ללך אחר לומר אנו חוששין לחרס , מה שכל גדולי
הדור פה אחד דלית ביה משא .

והבה הגאון נר"ו כתב כל זה , לפי שיעורו בראשית כוונת
המחבר

המחבר / שהיה שלם לשם שמים * , הנה דעמו דאין דורסין
תחלות כאלה / לענשו / אבל לבי אומר לי כי המעשה בכל
חלקיו / לא כון בו המחבר אלא למען שמו הטוב והנדרק *

שאר דבריך נכמה ספרות תלמודיות / יבוא בעז"ה מהם
בספר בשמים ראש (הוא ספר נפלא קובץ חסידות ראשונים ז"ל
ורבין להרא"ה ז"ל) כת"י אשר אני רוצה להדפיסו עם הנהגות
חזרתי עליו קראתיים כשא דהרסנא / אם יגמור ה' בעזי
וימלא את ידי להוצאת הדפוס / גם באגרת אחת אשר שלח לי
חכם אחד קראת הקורא קול ונחשבותי ליו בעז"ה כי יבוא מזה *
הק' שאור *

העתק דברי הגאון מפראג יאיר נרו נצח

ב"ה פראג ו' טוב אלול תקט"ט לפ"ק *

לשמוע קול שופר / ברית השלום לא תופר /
ולחיים טובים ייחזק בספר / כבוד יאהו ש"ב
ידידי והביבי הרב הכבוד הנדון המפורסם
הגאון כבוד שמו כוה"ר **שאול** נר"ו *

מכתבו מק"ב קבלתי / ומאוד נער לי בעזרו נראותי
מכותלי כתבו שאינו נקו הנריאה / והרופא חכם
ישלח לו רפואה / וזאת זה אשר נקשני על דבר המלפפה הקשה
לשאול ואין דרכי להכניס במחלוקת / שתחלתו משני הצדדים
שלם לשם שמים / ומה גם בדור הזה קשה להכניס בשום דבר
אחרי שגברה החולפה ורבו עוי פנים / ואין שומע לגערת
חכם / ומה שכתב מעלתו שיש לחוש מדחקו גדולי הדור
ש"מ הסכימו להכרות דיני אלטונא / אני אומר זיל לאידך
גיסא / מדלא מלאו שום עור משום אחד מגדולי הדור או
שיסכים עמהם מכלל שלא נכנסו דבריהם באוני החכמים /
ולכן טובה השתיקה / בנו הבחור המופלג היה פה ימים
אחדים בו' — ומרוב הערדה אקצר / דברי ש"ב א"נ הדש"ת *
הק' יחזקאל סג"ל לנדא *

מודעה

בהקדמה לספרי אבטריון דף ב' ע"א כתבתי בזה הכל :
 „ולא בלתי בה מלות זרות אשר לא מלסון עבר
 „בהמה / רק שלשה שמות פרטים אשר נחסרים כלל
 „בשפת עבר, ולא הם / ספוג / סרטן / עכבר *
 והנני אודה בזה ולא אבזש כי שנית בדברים האלה / כי
 באמת עכבר מלת עברי היא / ומקרא מלא בתורה יעיד ע"ז
 (ויקרא י"א) החולד והעכבר והלז / וכן מלאוהו בנביאים
 פעמים רבות זה אחר זה (שמואל א' ו') עכברי זהב וכו'
 ונורב החפזון והמסירות בעת ההיא אשר הולאתי הספר הזה
 לאור כי בעלי הדפוס אינם אחי לאמור כלה מעשיך / לא
 היה לי פנאי לעבור על הדברים אשר כתבתי בעיון היטב /
 רק הנחתים כאשר פלעמס הקולמס — והנני מבקש בזה מכל
 קורא אהוב אשר יקרא בספרי אנעליון הנ"ל לתקן את אשר
 עוותי ולמחוק מלת עכבר מן הספר / והיה בלא היה
 למען לא ישכון באהליהם עולה *

ומדי דברי זאת שפתי לא אכלא להודות לאנשים הישרים
 בלבנותם אשר העירוני במכתבם על דבר השגיאה
 הזאת / ובפרטות אליהם פה דברי חן אשר כדני אותי תורני
 מפורסם אחד כתובים על גליון הספר על אודת הדבר הזה /
 (כי בעבור יפיו וטובו לא אוכל למנוע אותו מעין הקורא)
 וכה כתב הכתב הזה :

„איש כושיל אם לא זכר העכבר בתורה /

„ינין כי הואיל הלך אחר צב לא אהב /

„מורע עכבר פלשתיים ממונו נזורה ?

„הישבה החכם מקום אשר שם הוהב ?

רב תודות לכם אנשי אמת אשר הדרכתם אותי בדרך
 האמת / רב תודות לכם מאת ענדכס המחבר *

אהרן בן-וואלף מוהאללי *